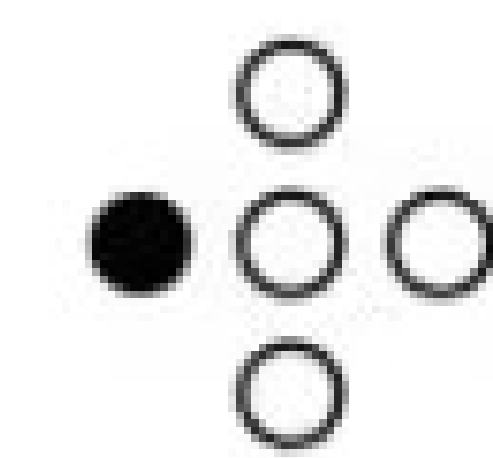

ADHD: QUO VADIS?

LÆRERNES DAG 2026

HELSE BERGEN
Haukeland universitetssjukehus

B·CEPS

THOMAS MILDESTVEDT, PROFESSOR VED UIB OG FASTLEGE

CAROLINE ENGEN, FØRSTEAMANUENSIS VED UIB OG SPESIALISTKANDIDAT I VOKSENPSYKIATRI, HELSE BERGEN

A-magasinet | Foreldrekoden

Livet uten ADHD

Mia (14) fikk ikke diagnosen hun hadde håpet på. Nå er hun utrøstelig.

Debatt | ADHD

Vi er bekymret for at ADHD får dominere som forklaring på barns uro

Ti leger og spesialister

Debatt | ADHD

Psykatri er et fagfelt som er fullt av store, historiske feil

Fylket har den høyeste andelen barn med ADHD. - Enormt press fra foreldre og skole

Hvor du bor i landet kan avgjøre om du får en diagnose eller ikke.

Debatt | ADHD-veksten

Skremmende forsøk på å stilne kolleger og ADHD-debatten

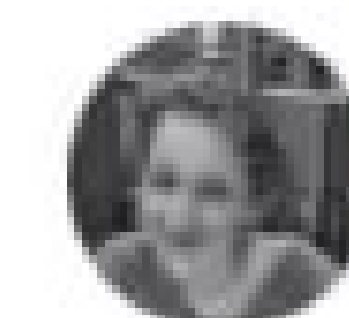
Diagnoser til salgs: Foreldre betaler titusenvís for raske ADHD-utredninger i Sverige

Klinikker tilbyr volumrabatt på ADHD-utredning: Nå griper regjeringen inn.

Kronikk | Medisin

Barn medisineres til taushet. Noen må si stopp.

Ragnhild Thielemann
Student ved universitetet i Oslo

Alle roper «diagnosejag», men få tør å si det som det er: Det handler om penger

Norge | ADHD

Stor økning av ADHD-medisin i Norge de siste årene - ekspert uttrykker bekymring

Kommentar | ADHD-veksten

På Island går ADHD-alarmen. Når skal Norge våkne?

Kommentar | ADHD-veksten

Blir en hel generasjon med barn sykeliggjort?

Rakel Haugen Strand
Kommentator

Skremmende forsøk på å stilne kolleger og ADHD-debatten

Erlend Lunde Overlege i psykiatri, medlem Norsk psykiatrisk forening, universitetslektor UiO Campus Sør
Terje Thesen Overlege i psykiatri, PhD, medlem Norsk psykiatrisk forening, førsteamanuensis UiO Campus Sør
Kristin Broch Overlege i psykiatri, medlem Norsk psykiatrisk forening

Norge | ADHD-veksten

Egen klinikk fjerner ADHD-diagnoser: - Over 60 personer har fått diagnosen fjernet

Debatt | Helse

Det å få en (riktig) diagnose bør være en rettighet

Karin Yrvin
Oslo

Debatt | ADHD

Det er for stor variasjon i hvordan diagnosen ADHD settes

Fikk ADHD-diagnosen som voksen: - Ble viktig da jeg fikk barn

Tonje Marie Bankhaug (34) gikk ti år på skolen uten å lære noe særlig. - Nå vet jeg at jeg ikke er lat eller dum.

6

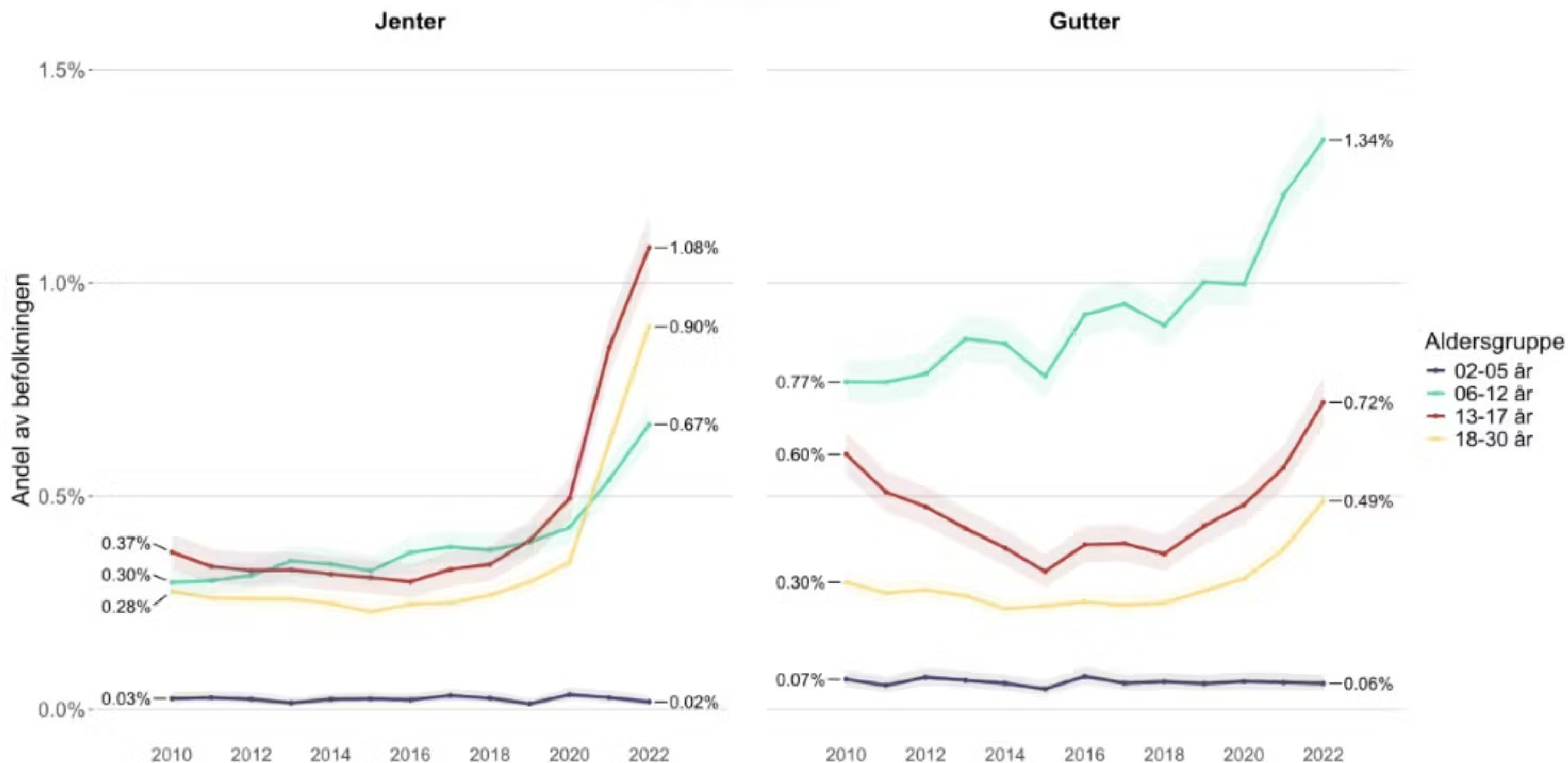

Hva assosierer du med ADHD?

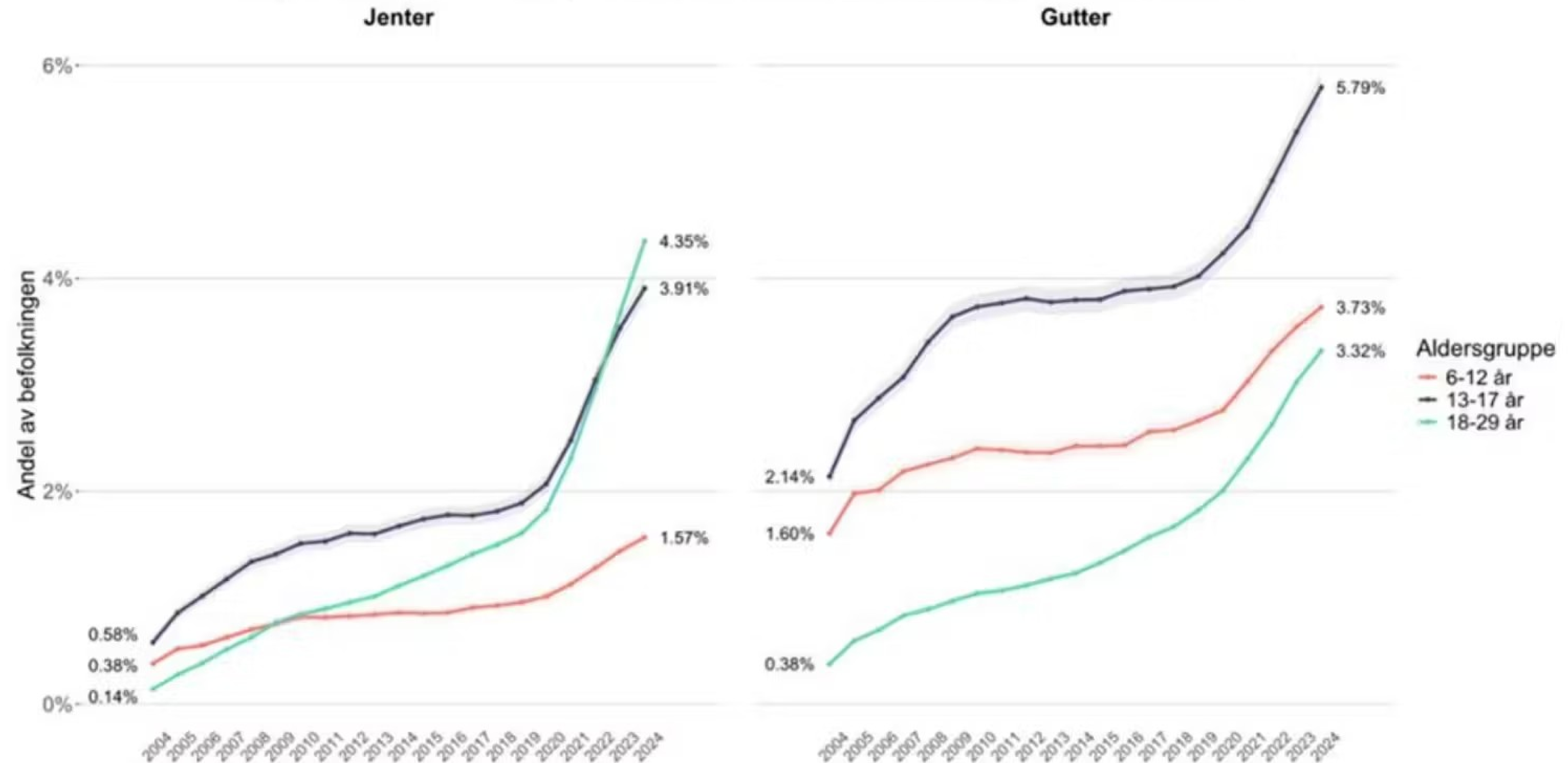
ØKT ADHD

Årlig andel av befolkningen registrert med ADHD etter alder og kjønn
Norge, 2010-2022

ØKT ADHD

Årlig andel av befolkningen som har hentet ut minst én resept på ADHD medisin

ØKT LIDELSE?

OPPLEVELSE

RELASJON

FUNKSJON

SYSTEMRESPONS

ØKT LIDELSE?

OPPLEVELSE
RELASJON
FUNKSJON
SYSTEMRESPONS

- **OPPLEVELSE (INDRE ERFARING):** MER OPPLEVD STRESS OG PRESS, MER URO OG INDRE RASTLØSHET, MER TRISTHET OG NEDSTEMTHET, MER BEKYMNING OG ANGST, MER OPPLEVELSE AV UTILSTREKKELIGHET, MER SØVNVANSKER OG TRETTHET, MER KROPPSLIGE PLAGER UTEN KLAR MEDISINSK FORKLARING, MER OPPLEVELSE AV Å IKKE STREKKE TIL, MER FREMTIDSBEKYMNING, MER OPPLEVELSE AV HÅPLØSHET ELLER MENINGSLØSHET.
- **REGULERING OG RELASJON (HVERDAG):** MER EMOSJONELL SÅRBARHET, MER AFFEKTUTBRUDD OG TILBAKETREKNING, MER RELASJONELL URO, MER ENSOMHET OGSÅ I GRUPPER, MER KONFLIKT MELLOM ELEVER, MER BRUDD I RELASJONEN ELEV–LÆRER, MER LIKEGYLDIGHET OG “DET SPILLER INGEN ROLLE”-HOLDNINGER.
- **FUNKSJON (DELTAKELSE OG LÆRING):** MINDRE UTHOLDENHET I LÆRINGSSITUASJONER, MER UFULLFØRT SKOLEARBEID, MER LÆRINGSBRUDD OG STAGNASJON, MER UTFORDRENDE ATFERD I KLASSEROMMET, MER FORSTYRRELSER AV UNDERVISNINGEN, MER BEHOV FOR INDIVIDUELLE TILPASNINGER, MER FRAVÆR, MER FRAFALL
- **SYSTEMRESPONS – SKOLE OG KOMMUNE:** MER INVOLVERING AV PPT,, MER KARTLEGGING OG UTREDNING, FLERE TILTAKSPLANER OG ENKELTVEDTAK, FLERE SAMARBEIDSMØTER MED HJEMMET, MER TVERRFAGLIG SAMARBEID, MER DOKUMENTASJON KNYTTET TIL BEKYMNING OG TILTAK.
- **SYSTEMRESPONS – HELSE OG FORVALTNING:** MER KONTAKT MED FASTLEGE OG HELSETJENESTER, MER HENVISNING TIL BUP, MER DIAGNOSTISERING, MER BRUK AV MEDIKAMENTER, MER HELSERELATERTE YTELSE.

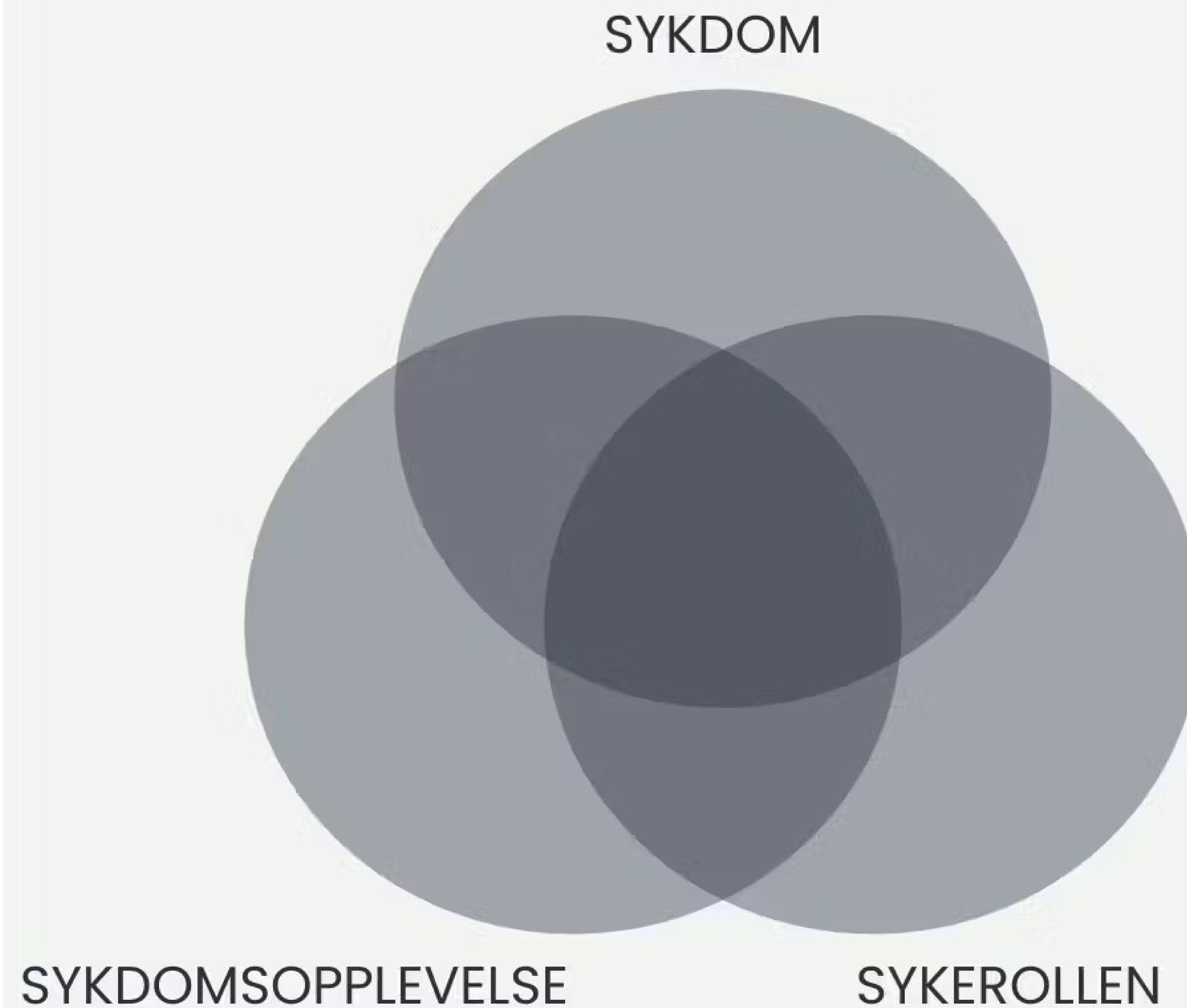

HVA ER FORHOLDET MELLOM ØKT ADHD OG ØKT LIDELSE?

ADHD

HVA ER DET?

ADHD

DSM-V

DIAGNOSEKRITERIER

Criteria of ADHD

Symptoms of hyperactivity or inattention must:

- Be present before the age of 12 years.
- Occur in multiple environments—at least 2, such as home and school. If only at home, then possibly oppositional defiant disorder (ODD) or parental expectations. If only at school, and not home, Sunday School, or extracurricular settings, then symptoms may be an undiagnosed learning disability (LD).
- Interfere with or decrease quality/productivity of academic, occupational, or social functioning.
- Be present for at least 6 months.
- Be inconsistent with the developmental level of the child.

SYMPTOMS OF **inattention**

- Often fails to give close attention or makes careless mistakes.
- Often has difficulty sustaining attention in tasks or play.
- Often doesn't pay attention when spoken to directly.
- Often does not follow through (instructions/school work/chores).
- Often has difficulty organizing tasks/activities.
- Often avoids/dislikes/reluctant to perform sustained mental effort.
- Often loses things necessary to accomplish tasks or activities.
- Often easily distracted.
- Often forgetful in daily activities.

SYMPTOMS OF **hyperactivity**

- Often fidgets with hands or feet, squirms in seat.
- Often leaves seat in class or other settings.
- Often runs about or climbs excessively.
- Often has difficulty playing quietly.
- Often "on the go," acts like "driven by a motor."
- Often talks excessively.
- Often blurts out answers before questions are asked.
- Often has difficulty awaiting his/her turn.
- Often interrupts or intrudes on others.

ADHD

FRA ANSVAR TIL ADMINISTRERBARHET

- 1798 ● TIDLIGE BESKRIVELSER AV VEDVARENDE OPPMERKSOMHETSVANSKER HOS BARN (CRICHTON)
- 1800-tallet ● LITTERÆRE OG MORALSKE FREMSTILLINGER AV UROLIGE OG UOPPMERKSOMME BARN (HOFFMANN)
- 1902 ● MEDISINSK BESKRIVELSE AV IMPULSIVITET OG OPPMERKSOMHETSVANSKER UTEN INTELLEKTUELL SVIKT (STILL)
- 1917–1930-tallet ● KOBLING MELLOM HJERNESKADE, HYPERAKTIVITET OG ATFERD (POSTENCEFALITT, HYPERKINESI)
- 1937 ● OPPDAGELSE AV EFFEKT AV SENTRALSTIMULERENDE BEHANDLING (BRADLEY)
- 1950–1960-tallet ● BEGREPET MINIMAL BRAIN DYSFUNCTION ETABLERER TRIADEN: OPPMERKSOMHET, IMPULSIVITET, AKTIVITET
- 1968 ● HYPERAKTIVITET (HYPERKINETIC REACTION OF CHILDHOOD) INNFØRES SOM PSYKIATRISK DIAGNOSE (DSM-II)
- 1980–1990-tallet ● SKIFTE FRA HYPERAKTIVITET TIL OPPMERKSOMHET – OG DERETTER SAMLING I ADHD-BEGREPET (DSM-III → DSM-IV)
- 2000 ● ADHD FORSTÅS SOM ET LIVSLØPSFENOMEN MED FLERE UTTRYKKSFORMER (DSM-IV-TR)
- 2013 ● KLASSIFIKATORISK SKIFTE TIL NEVROUTVIKLINGSFORSTYRRELSE OG DIAGNOSTISKE KRITERIER JUSTERES FOR VOKSNE (DSM-5)

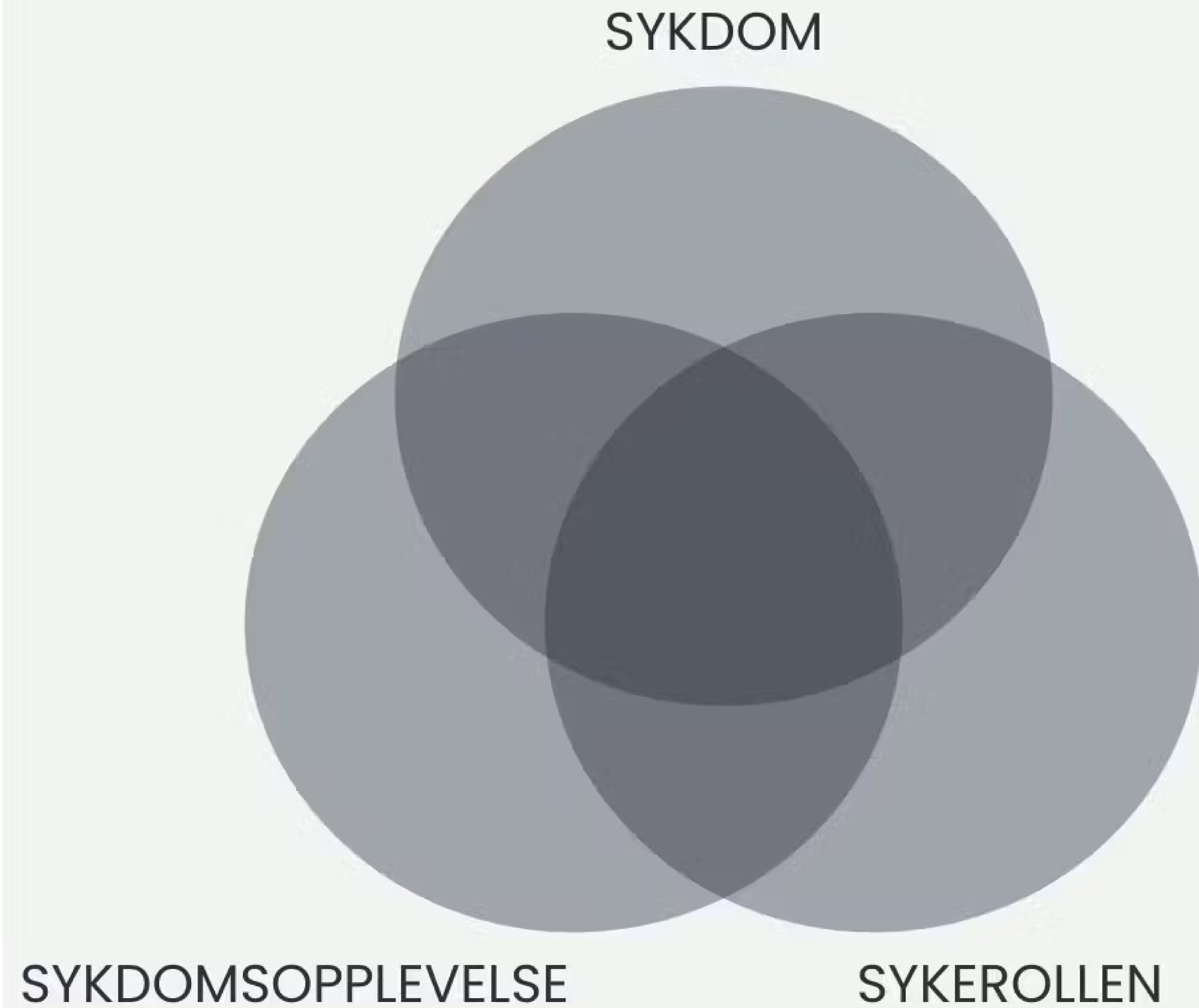
ADHD

BIOLOGISKE HOLDEPUNKTER – OG BEGRENSNINGER

- **TVILLING- OG FAMILIESTUDIER:** HØY ARVELIGHET (0,6–0,8)
→ MEN TILSVARENDE TALL FOR PERSONLIGHET OG TEMPERAMENT OG KOGNITIVE STILER.
- **GWAS:** MANGE GENETISKE VARIANTER MED SVÆRT LITEN EFFEKT
→ MEN INGEN SPESIFIKKE GENER, STOR OVERLAPP MED ANDRE DIAGNOSER
- **HJERNEAVBILDNING:** GJENNOMSNITTLIGE GRUPPEFORSKJELLER
→ MEN SMÅ, OVERLAPPENDE, KONTEKST- OG ALDERSAVHENGIGE
- **STIMULANTER:** OFTE GOD SYMPTOMLINDRING
→ MEN VIRKER OGSÅ HOS DE FLESTE UTEN ADHD

ADHD

HVA ER DET?

ADHD

SYKEROLLEN

- **SAMFUNNETS / SYSTEMETS SIDE**
 - MEDISINSK AUTORITET GIR LEGITIMITET OG ANERKJENNELSE AV LIDELSE
 - TILGANG TIL RESSURSER TILTAK, TILRETTELEGGING OG FRITAK
 - ADMINISTRERBARHET, DOKUMENTASJON OG BYRÅKRATI
- **PASIENTENS / BARNETS SIDE**
 - ANERKJENNELSE SOM LEGITIM MOTTAKER AV HJELP
 - RETT TIL TILTAK, TILRETTELEGGING OG BESKYTTELSE
 - PLIKT TIL ETTERLEVELSE AV RÅD OG INTERVENSJONER
- **PROFESJONENES SIDE**
 - VURDERINGSMAKT OG DEFINISJONSMAKT
 - ANSVAR FOR UTREDNING, DOKUMENTASJON OG OPPFØLGING
 - FORVALTNING AV RESSURSER OG RETTIGHETER

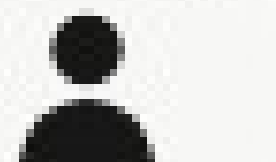
FORSTÅELSE

BESKRIVELSE

FORKLARING

Hva er forholdet mellom økning i ADHD og økt lidelse?

ÅRSAKER TIL ØKT LIDELSE?

FAMILIELIV

SKOLE

TEKNOLOGI

KULTUR

SAMFUNN

HVA OPPLEVER DU SOM MEST UTFORDRENDE I MØTE MED ELEVER SOM HAR DET VANSKELIG?

Theodore Roszaks The Voice of the Earth (1992)

ADHD

FRA ANSVAR TIL
ADMINISTRERBARHET

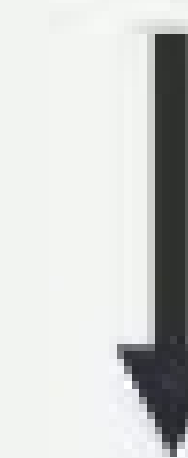
MORALSK SVIKT → KARAKTER

REAKSJON/TILPASNING → KONTEKST

ADFERDSFORSTYRRELSE → FUNKSJON

NEVROUTVIKLINGSFORSTYRRELSE → BIOLOGI

ADHD

INDIVIDUALISERING

ESSENSIALISERING

AMORALISERING

DEPOLITISERING

HVA TENKER DU ER SKOLENS VIKTIGSTE BIDRAG TIL BARN SOM STREVER?

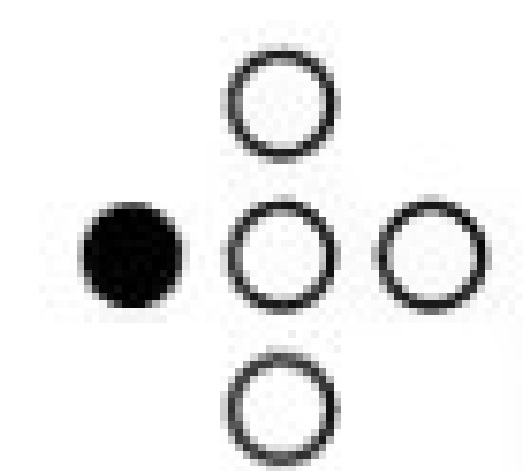
Hva lurder du på med ADHD?

0 questions
0 upvotes

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN

Caroline.Engen@uib.no
Thomas.Mildestvedt@uib.no

HELSE BERGEN
Haukeland universitetssjukehus

B·CEPS

